

Aanvullend flora- en faunaonderzoek Engelenburgerlaan, Brummen

Concept versie 2

Opdrachtgever:

Rotij Grondvast BV
Jutestraat 8
7460 AE RIJSSEN
Postbus 252, 7460 AG RIJSSEN
T 0548-854220
F 0548-854290
I www.roosdomtijhuis.nl

Opdrachtnemer:

Eelerwoude BV
Mossendamsdwarsweg 3
7472 DB GOOR
Postbus 53, 7470 AB GOOR
T (0547) 26 35 15
F (0547) 26 37 77
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Project nr. 4583(.2)

Opgesteld door	Gecontroleerd	Datum
S. Boekhout	R. Heins	29-9-2010

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
1.1 Aanleiding en doel.....	2
1.2 Ligging en begrenzing project-locatie	2
1.3 Gebiedsbeschrijving	2
2. PLANVORMING EN WETGEVING	3
2.1 Ruimtelijke ontwikkelingen	3
2.2 Beleidskader	3
3. METHODE.....	4
3.1 Methode.....	4
3.1.1 Vleermuizen.....	4
3.1.2 Overige beschermde soorten	4
4. RESULTATEN EN EFFECTENBOORDELING	5
4.1 Flora	5
4.2 Zoogdieren.....	5
4.2.1 Grondgebonden zoogdieren	5
4.2.2 Vleermuizen.....	5
4.3 Vogels.....	6
4.4 Amfibieën, reptielen en vissen	6
4.5 Ongewervelden.....	7
5. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN.....	8
5.1 Licht beschermde soorten aanwezig.....	8
5.2 Rekening houden met broedseizoen	8
5.3 Rekening houden met verblijfplaats baardvleermuizen	8
5.4 Bomen behouden.....	8
5.5 Afbakening.....	8

LITERATUURLIJST

BIJLAGEN

Bijlage 1: Flora- en faunawet

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

In verband met de voorgenomen ontwikkeling van de projectlocatie Engelenburgerlaan te Brummen is een toetsing van de plannen noodzakelijk aan de Flora- en faunawet. Op de locatie vindt een ruimtelijke ontwikkeling plaats in de vorm van woningbouw. In 2007 is door Eelerwoude in het kader van de Flora- en faunawet een verkennend dagbezoek uitgevoerd voor het noordelijk deel van de projectlocatie. BRO heeft dit in 2007 voor het overige deel uitgevoerd. In januari 2010 is de verslaglegging van BRO geactualiseerd. Uit beide onderzoeken is naar voren gekomen dat aanvullend onderzoek uitgevoerd moest worden naar de aanwezigheid van vleermuizen, vogels met een vaste verblijfplaats, boomarter, das, eekhoorn en gele helmblom. Deze rapportage vormt hiervan de uitwerking.

Doel van het onderzoek is om een beeld te krijgen van de aanwezige beschermde soorten, om aan de hand hiervan uitspraken te doen over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen plannen en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen.

1.2 Ligging en begrenzing projectlocatie

De projectlocatie ligt aan de westkant van de

plaats Brummen, ingesloten tussen de tuinen van huizen aan de Burgermeester De Wijsslaan en de Stationsweg. De noordzijde wordt begrensd door het Tolzichtpad en het zuiden door de Engelenburgerlaan. (Figuur 1).

1.3 Gebiedsbeschrijving

De projectlocatie bestaat uit een halfopen bos met een gevarieerde begroeiing van oude en jonge bomen, opslag en dood hout. De soortensamenstelling is zeer divers en bestaat uit onder andere zomereik, vogelkers, beuk, esdoorn, wilg en douglasspar, waarvan een aantal bomen zijn begroeid met klimop. Er zijn tevens veel oude fruitbomen aanwezig zoals peer, appel en kers. Aan de zuidzijde, buiten de projectlocatie, staan tien eiken met een diameter van 50 tot 90 cm. De ondergroei bestaat uit een kale bosbodem tot een dicht bedekte vegetatie van o.a. braam, lijsterbes en vogelkers. In het westen is een kruidenrijk gebied langs de bomen gesitueerd. Er loopt een niet openbaar wandelpad door het gebied en er is geen oppervlaktewater aanwezig. Binnen de projectlocatie wordt veel tuin- en snoeiafval gedumpt. De projectlocatie maakt onderdeel uit van een parkachtig landschap met bos, tuinen en lanen. In totaal gaat het om een oppervlak van circa 1,8 hectare. (Zie foto's 1 & 2 en 3 & 4).

Figuur 1. Ligging (rode cirkel) en begrenzing (inzet) van de onderzoekslocatie

2. PLANVORMING EN WETGEVING

2.1 Ruimtelijke ontwikkelingen

Binnen de projectlocatie vindt een ruimtelijke ontwikkeling plaats in de vorm van woningbouw. Er worden zes woningkavels gerealiseerd. Ten behoeve van deze realisatie worden indien noodzakelijk bomen gekapt. De eikenlaan aan de Engelenburgerlaan blijft behouden.

2.2 Beleidskader

Elke ruimtelijke ontwikkeling of inrichting moet worden getoetst aan de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet voorziet in de bescherming van een aantal inheemse planten- en diersoorten en gaat hierbij uit van het 'nee, tenzij'-beginsel. Centraal hierbij staat de zorgplicht.

De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving. De Flora- en faunawet hanteert een driedeling in beschermingscategorieën:

1. tabel 1-soorten: de meest algemene soorten waarvoor een vrijstellingsregeling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betekent dat voor deze soorten geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd.
2. tabel 3-soorten: strikt beschermde soorten: soorten van de Habitatrichtlijn tabel IV en soorten van bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dieren en plantensoorten.
3. tabel 2-soorten: een tussencategorie, de resterende beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling wanneer wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode. In andere gevallen kan voor deze soorten een ontheffing noodzakelijk zijn.

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Vogels worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Voor het aantasten van broedende vogels geldt een zware toets vergelijkbaar met

tabel 3-soorten. Daarnaast zijn voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespendif en zwarte wouw.

Voor een nadere toelichting op de Flora- en faunawet wordt verwezen naar de bijlagen.

Foto's 1 & 2. Impressie van het onderzoeksgebied

3. METHODE

3.1 Methode

Om een beeld te krijgen van de aanwezigheid en verspreiding van beschermde planten- en diersoorten binnen en rondom het projectgebied, is in het voorjaar, zomer en najaar van 2010 een uitgebreid veldonderzoek uitgevoerd. De aandacht heeft zich met name gericht op de aanwezigheid van vleermuizen, vogels met een vaste verblijfplaats, boommarter, das, eekhoorn en gele helmblom. Tevens werden tijdens de veldbezoeken ook waarnemingen genoteerd van andere beschermde soorten. Naast de veldbezoeken is een literatuurstudie uitgevoerd. Hiervoor zijn (actuele) verspreidingatlassen van verschillende soortgroepen gebruikt. Daarnaast is gebruik gemaakt van eerder door Eelerwoude en BRO uitgevoerde flora- en faunaonderzoeken.

3.1.1 Vleermuizen

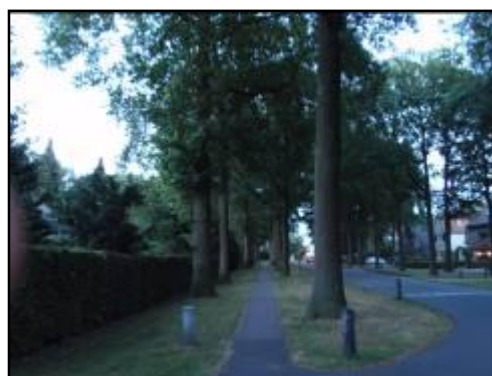
Het vleermuisonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van vliegroutes, belangrijke foerageergebieden en vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen. De veldbezoeken hebben plaatsgevonden in de avonduren (start ruim voor zonsondergang tot ruim daarna) en tijdens de ochtenduren (start ruim voor zonsopkomst tot ruim daarna). Er zijn in totaal vier veldbezoeken gebracht. Twee bezoeken in de kraamperiode en twee bezoeken in de baltsperiode. Deze bezoeken zijn uitgevoerd in de avond en vroege ochtend op de volgende dagen: 8 juli (avond), 21 juli (ochtend), 31 augustus (avond) en 9 september 2010 (avond).

Tijdens het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een batdetector (Pettersson D100 in combinatie met een D240X). Hiermee kunnen de ultrasone geluiden die vleermuizen tijdens het vliegen uitzenden voor het menselijk gehoor hoorbaar gemaakt worden. Daarnaast is gebruik gemaakt van opname apparatuur. Het geluid van de vleermuis is opgenomen en geanalyseerd in het hiervoor speciaal ontworpen programma Batsound. Het vleermuisonderzoek volgt het 'Protocol voor vleermuisinventarisaties' dat in maart 2010 is geactualiseerd en door DLG is goedgekeurd en wordt gehanteerd

door het Netwerk Groene Bureaus (waarbij Eelerwoude is aangesloten) voor het uitvoeren van vleermuisonderzoek.

3.1.2 Overige beschermde soorten

Op en rond de projectlocatie kunnen nog een aantal andere beschermde soorten dan vleermuizen voorkomen. Voor een groot deel zal het gaan om algemeen voorkomende en licht beschermde soorten, maar ook de aanwezigheid van een aantal strenger beschermde soorten zoals bijvoorbeeld vogelsoorten die jaarrond gebruik maken van vaste rust- en verblijfplaatsen (zgn. 'jaarrond-soorten'), das, boommarter, eekhoorn en gele helmblom kan niet op voorhand worden uitgesloten. Het veldwerk naar de groep van overige soorten is uitgevoerd tijdens één veldronde op 8 juli 2010

Foto's 3 & 4. Het fietspad als noordelijke grens en de eikenlaan aan de Engelenburgerlaan

4. RESULTATEN EN EFFECTENBOORDELING

4.1 Flora

Voorkomen en functie

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Op basis van de aanwezigheid van geschikte groeiplaatsen is het mogelijk dat binnen het projectgebied tabel 1-soorten voorkomen, zoals de licht beschermde brede wespenorchis. Het gaat in die situatie dan ook om vermoedelijk (zeer) kleine aantallen. Gelet op de aanwezige terreintypen, het beheer en de functie van het projectgebied is het niet waarschijnlijk dat binnen de projectlocatie zwaar(der) beschermde plantensoorten voorkomen.

De gele helmblom is tijdens de actualisatie niet meer waargenomen, mogelijk is de soort overwoekerd door de overige kruiden. Door het tuin- en snoeiafval van de omwonenden worden veel tuinplanten binnen de projectlocatie gedumpt (zoals een gesnoeide grote kaardenbol, een soort van tabel 1 van de Flora- en faunawet). Mogelijk is de gele helmblom hier gekomen door het tuin- en snoeiafval of verwilderd uit één van de omringende tuinen.

Effecten en ontheffing

Er zijn binnen het plangebied geen andere (strikt) beschermde plantensoorten aangetroffen. In het gebied kunnen kleine aantallen van licht beschermde soorten voorkomen. Van negatieve effecten op populatieniveau zal geen sprake zijn. Tabel 1-soorten zijn licht beschermt en vrijgesteld van de ontheffingsplicht. Er hoeven geen maatregelen genomen te worden ten behoeve van de gele helmblom.

4.2 Zoogdieren

4.2.1 Grondgebonden zoogdieren

Voorkomen en functie

Tijdens het veldbezoek zijn de volgende grondgebonden zoogdieren aangetroffen: egel en konijn. Beide soorten staan op tabel 1 van de Flora- en faunawet en genieten een lichte be-

scherming. Verder kunnen onder andere de bosmuis, hermelijn en de rosse woelmuis de projectlocatie gebruiken als leefgebied (allen tabel 1).

Ten noorden buiten de projectlocatie zijn waarnemingen gedaan van de eekhoorn (tabel 2) (www.waarneming.nl) en binnen de projectlocatie is een uitwerpsel van een marterachtige aangetroffen. Deze kon echter niet tot op soort worden gedetermineerd, maar mogelijk is de uitwerpsel van een bunzing (tabel 2) of steenmarter (tabel 3). Eekhoorns en marterachtigen kunnen sporadisch binnen de projectlocatie voorkomen. Er zijn geen zichtbaar-nemingen gedaan of veelvuldig sporen waargenomen. Er zijn ook geen waarnemingen gedaan van verblijfplaatsen van eekhoorns of marterachtigen.

Effecten en ontheffing

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde zoogdieren. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten, omdat er voldoende alternatief leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Voor soorten van tabel 1 geldt een vrijstelling.

Binnen de projectlocatie zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen van eekhoorns of andere zwaardere beschermde grondgebonden zoogdieren vastgesteld. Mogelijk komen er wel sporadisch een eekhoorn, bunzing of steenmarter voor. Er blijft voor deze soorten echter genoeg alternatief leefgebied voorhanden en er worden op deze soorten geen negatieve effecten verwacht.

4.2.2 Vleermuizen

Voorkomen en functie

Binnen en rondom de projectlocatie zijn drie vleermuissoorten jagend waargenomen: gewone dwergvleermuis, laatvlieger en baardvleermuis. De gewone dwergvleermuis en de laatvlieger zijn overwegend gebouwbevo-

nend. De baardvleermuis is zowel gebouw- als boombewonend.

Binnen de projectlocatie zijn geen verblijfplaatsen waargenomen van vleermuizen. Vermoedelijk hebben een aantal baardvleermuizen een verblijfplaats in één van de eiken langs de Engelenburgerlaan buiten het projectgebied.

In het bos binnen het projectgebied werden nauwelijks tot geen vleermuizen waargenomen en heeft weinig waarde voor vleermuizen. Er is in het bos tweemaal een gewone dwergvleermuis jagend waargenomen. De overige vleermuizen gebruikten vooral de overgangssituatie van tuin naar bos en de eikenlaan aan de Engelenburgerlaan als jachtgebied. Vermoedelijk doet deze laan, gelegen buiten het projectgebied, ook dienst als vliegroute.

Effecten en ontheffing

Alle vleermuissoorten zijn strikt beschermd door de Flora- en faunawet. Door de geringe waarnemingen in het bos binnen het projectgebied, zullen de plannen geen negatief effect hebben op de waargenomen vleermuissoorten.

Er zijn binnen de projectlocatie geen verblijfplaatsen waargenomen. Mits de omstandigheden rondom de verblijfplaats van de baardvleermuizen buiten de projectlocatie gehandhaafd blijven, hebben de plannen geen negatief effect op de soort. Om de verblijfplaats geschikt te houden voor de baardvleermuis is het belangrijk om de intensiteit van de verlichting in de kroon van de bomen niet toe te laten nemen. De baardvleermuis is gevoelig voor lichtverstoring.

4.3 Vogels

Voorkomen en functie

Binnen en direct rondom de projectlocatie zijn enkele algemene vogelsoorten aangetroffen: gaai, houtduif, merel, roodborst, tjiftjaf, winterkoning en zanglijster. Er zijn geen verblijfplaatsen (nesten of holten) van vogelsoorten aangetroffen die jaarrond van vaste rust- en verblijfplaatsen gebruik maken (met name roofvogels en uilen).

In de omgeving zijn verder nog bosuil, buizerd, groene specht, grote bonte specht, kleine bonte

specht en een roekenkolonie waargenomen. (www.waarneming.nl) Deze soorten of hun verblijfplaatsen zijn echter niet binnen de projectlocatie waargenomen.

Effecten en ontheffing

Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die nesten beschadigen of verstoren. Verstoring kan in veel situaties worden voorkomen door verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen. Voor de Flora- en faunawet zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar. De genoemde termijn moet daarom niet al te strikt worden toegepast.

In de sinds augustus 2009 geldende 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' zijn in bijlage 5 van deze lijst een aantal vogelsoorten opgenomen die ook binnen de projectlocatie voor kunnen komen. Het gaat om een groep van broedvogelsoorten die vaak terugkeert naar de plaats waar ze hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats door bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen verloren is gegaan, uit te wijken naar andere locaties in de omgeving. In deze situatie gaat het ondermeer om de pimpelmees en de koolmees. Het gaat om een beperkt aantal broedparen van de algemeen voorkomende soorten. In de omgeving van het projectgebied komt veel potentieel geschikt leefgebied voor deze soorten voor. Van negatieve effecten die vragen om mitigerende of compenserende maatregelen is dan ook geen sprake.

4.4 Amfibieën, reptielen en vissen

Voorkomen en functie

Amfibieën

Amfibieën zijn tijdens het veldbezoek niet waargenomen. De projectlocatie vormt door het ontbreken van waterelementen geen optimum habitat voor amfibieën. Op basis van het voorkomende habitat kunnen individuen van bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander in kleine aantallen verwacht worden. Deze soorten zullen de projectlocatie

in hoofdzaak gebruiken als landhabitat. Strikt beschermde amfibieënsoorten worden niet verwacht, omdat het verspreidingspatroon van deze soorten buiten de projectlocatie valt. Daarnaast is het habitat binnen de projectlocatie voor deze kritische soorten ongeschikt.

Reptielen en vissen

Reptielen en vissen komen niet voor binnen de projectlocatie vanwege het ontbreken van geschikt biotoop (heideterreinen (nat -droog), bosranden, venranden of water).

Effecten en ontheffing

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een tijdelijke verstoring van leefgebied van de genoemde amfibieën van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Negatieve effecten op populatieniveau worden echter niet verwacht. Het aanvragen van een ontheffing is niet van toepassing, genoemde soorten zijn licht beschermt en vrijgesteld van de ontheffingsplicht.

4.5 Ongewervelden

Voorkomen en functie

Beschermde ongewervelden die zijn opgenomen in de Flora- en faunawet zijn dusdanig zeldzaam en grotendeels gebonden aan specifieke biotopen zoals heide, hoogveen, laagveen en beken, dat het zeer onwaarschijnlijk is dat de projectlocatie voor deze soorten een functie vervult.

Effecten en ontheffing

Er worden geen effecten op beschermde ongewervelden verwacht. Het aanvragen van een ontheffing is niet van toepassing.

5. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

5.1 Licht beschermde soorten aanwezig

Geconcludeerd wordt dat het projectgebied een geschikt leefgebied vormt voor een aantal beschermde planten- en diersoorten. Het gaat vooral om algemene en licht beschermde soorten, met name grondgebonden zoogdieren. Met de voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen gaat weliswaar leefgebied verloren, maar van negatieve effecten op populaties is geen sprake. Wel kunnen op individueel niveau negatieve effecten optreden, bijvoorbeeld door verlies van leefgebied. Deze licht beschermde soorten behoren tot de categorie 'niet ontheffingsplichtig bij ruimtelijke ingrepen'. Wel geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing Flora- en faunawet is voor deze soorten niet aan de orde.

5.2 Rekening houden met broedseizoen

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat versturende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen¹ uitgevoerd mogen worden.

5.3 Rekening houden met verblijfplaats baardvleermuizen

Zoals in het voorgaande hoofdstuk al is geconcludeerd komen in het projectgebied een aantal strikt beschermde vleermuizen voor, voornamelijk aan de eikenlaan aan de Engelenburgerlaan

buiten het projectgebied. In deze eikenlaan is vermoedelijk een verblijfplaats van baardvleermuizen aanwezig. Indien de omstandigheden (geen toename van lichtintensiteit) rondom de kronen van de eikenlaan niet veranderen, zullen naar verwachting geen negatieve effecten op deze soort ontstaan en kunnen er bomen binnen de projectlocatie gekapt worden. Indien deze omstandigheden niet behouden kunnen blijven, dient alsnog ontheffing aangevraagd te worden. De functionaliteit van de verblijfplaats van baardvleermuizen kan in dat geval niet behouden blijven.

5.4 Bomen behouden

Om zoveel mogelijk schade of verstoring van de aangetroffen beschermde soorten op voorhand te voorkomen, wordt geadviseerd zoveel mogelijk bomen behouden worden. Ook bomen van mindere kwaliteit hebben vaak veel waarde voor bijvoorbeeld vleermuizen (verblijfplaats), voedselzoekende vogels en als groeiplaats voor paddenstoelen en mossen. De bomen kunnen tevens een belangrijke meerwaarde zijn in de leefomgeving van de bewoners van nieuwe en bestaande woningen. De minste effecten zijn te verwachten bij het niet kappen van bomen.

5.5 Afbakening

De initiatiefnemer of opdrachtgever is verantwoordelijk voor het gebruik van de rapportage. Eelerwoude aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud, interpretaties of conclusies indien gebruik wordt gemaakt van deelaspecten of gedeelten van deze rapportage zonder verwijzing naar de volledige rapportage. Bovendien aanvaardt Eelerwoude geen aansprakelijkheid voor kosten en vertraging die optreden door het voorkomen van beschermde flora en fauna en de gevolgen die de wet daaraan stelt.

¹ In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 15 maart tot 15 juli.

Tot slot wordt opgemerkt dat veranderingen in de situatie binnen het plangebied of in de planvorming kunnen leiden tot andere inzichten en daarmee tot wijziging van deze conclusies. Ook is het mogelijk dat zich gedurende het planproces of tijdens de uitvoering nieuwe soorten in het gebied vestigen.

LITERATUURLIJST

BRO, 2010. *Advies flora en fauna Engelenburgerlaan*.

Eelerwoude, 2007. *Verkennd onderzoek Flora- en faunawet Brummen, Burgemeester De Wijslaan*. Eelerwoude, Goor.

Koninklijke Vermande, 1999-2007, *Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3 en 4*, SDU Uitgeverij, Den Haag.

Limpens, H. K., Mosterd & W. Bongers, 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004, *501 Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*, Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging & Gegevensautoriteit Natuur 2010, 5 maart 2010. *Vleermuisprotocol 2010*.

www.waarneming.nl

BIJLAGEN

Bijlage 1: Flora- en faunawet

BIJLAGE 1: FLORA- EN FAUNAWET

Inleiding

Per 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. In deze wet, gepubliceerd op 14 juli 1998 in het Staatsblad 402, is de soortbescherming geregeld van in Nederland inheemse in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet sluit aan op de Europese natuurregelgeving (Natura 2000). De wet is in plaats gekomen voor de Jachtwet, de Vogelwet 1936, de soortenparagraaf uit de Natuurbeschermingswet, de Wet bedreigde inheemse dier- en plantensoorten en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Deze Europese soortenbescherming heeft met de Flora- en faunawet dus een Nederlandse vertaling gekregen.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe'). Centraal staat hierbij de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. De wet erkent hierbij de intrinsieke waarde van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Dat betekent dat voor de wet alle dieren en planten van onvervangbare waarde zijn en dat daar dus zorgvuldig mee omgegaan moet worden. Het gevolg is onder andere, dat iedereen die redelijkerwijs weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel naar redelijkheid alle maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Beschermde soorten

Via de Flora- en faunawet worden de volgende planten- en diersoorten beschermd:

- ruim 100 inheemse plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- alle soorten vogels die van nature op het grondgebied van de lidstaten van de EU in het wild voorkomen;
- alle zoogdieren die van nature in Nederland in het wild voorkomen, met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis;
- alle amfibieën en reptielen die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- vissen, en schaal- en schelpdieren voorzover ze niet onder de Visserijwet vallen;
- bepaalde soorten insecten (bijvoorbeeld vlinders, libellen en mieren);

Als beschermde inheemse soort kunnen door middel van algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. Het gaat om soorten die van nature in Nederland voorkomen en: die in hun voortbestaan bedreigd of gevaar lopen in hun voortbestaan bedreigd worden; mogelijk in hun voortbestaan bedreigd worden door overmatige benutting en die uit Nederland zijn verdwenen, maar waarvan de kans op terugkeer reëel is.

Verbodsbepalingen

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. Welke negatieve effecten dat precies zijn, kan niet in een lijst opgesomd worden. Dat is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Om die bescherming toch enigszins concreet te maken, zijn een aantal voor planten en dieren schadelijke handelingen als verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet opgenomen. De belangrijkste artikelen zijn:

- Artikel 8: het is verboden beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Ontheffing

Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten, is een ontheffing of vrijstelling nodig op de in de wet gestelde verbodsbepalingen (artikel 8 tot en met 18). In artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt de mogelijkheid geboden om ontheffing aan te vragen op de verbodsbepalingen. De bevoegdheid om een ontheffing te verlenen in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet ligt bij de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Een aanvraag tot ontheffing kan worden ingediend bij Dienst Regelingen van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Bij de ontheffingverlening gelden, afhankelijk van de status van de soort, verschillende voorwaarden waaraan voldoen moet worden. Onderscheid wordt gemaakt in een lichte toets en een uitgebreide toets.

De **lichte toets** geldt voor algemene soorten en overige soorten (categorie 1 en 2; zie vrijstelling). De lichte toets houdt in dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding).

De **uitgebreide toets** geldt voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn opgenomen, voor soorten van bijlage 1 AMvB artikel 75 en voor beschermde vogelsoorten (categorie 3; zie vrijstelling). De uitgebreide toets houdt in dat:

- de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding) en
- er geen alternatief is voor de activiteiten en
- er sprake is van groot maatschappelijk belang (zoals volksgezondheid, openbare veiligheid et cetera) en
- de werkzaamheden zodanig worden uitgevoerd dat er sprake is van zorgvuldig handelen.

Vrijstelling

In het '*Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*', ook wel AMvB artikel 75 genoemd, zijn (onder andere) een aantal wijzigingen rondom ontheffingen en vrijstellingen beschreven. In het kort houdt de wijziging in dat niet altijd meer een ontheffing noodzakelijk is. De vrijstellingsregeling bevat vrijstellingen voor activiteiten die vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw),
- bestendig gebruik en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen. Hierbij is onderscheid gemaakt in drie categorieën, waarin soorten zijn ingedeeld op basis van zeldzaamheid en kwetsbaarheid.

Tabel 1 – Algemene soorten

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als de werkzaamheden of activiteiten vallen onder de hierboven beschreven activiteiten, dan geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen van Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Uiteraard geldt wel de algemene zorgplicht.

Tabel 2 – Overige soorten

Deze soorten genieten een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven beschreven én indien gehandeld wordt volgens een, door de Minister van LNV, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets.

Tabel 3 – Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 AMvB artikel 75

Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Ook al is sprake van werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan hangt het van de precieze aard van de werkzaamheden af of een vrijstelling met gedragscode geldt, of een ontheffing noodzakelijk is. Voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt altijd dat voor deze soorten een ontheffing moet worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.

Vogels

Vogelsoorten zijn niet opgenomen in de hierboven genoemde categorieën. Voor verstoring van vogels en vogel-nesten wordt geen ontheffing verleend voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en niet voor dwingende redenen van openbaar belang. Voor vogels geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid. Buiten het broedseizoen mogen de nestplaatsen, zonder ontheffing, worden verstoord. Daarbij geldt geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De meeste vogels broeden tussen medio maart en medio juli. Van een (beperkt) aantal vo-

gels is de nestplaats jaarrond beschermd. Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het gehele seizoen:

- 1 Nesten die binnen en buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
- 3 Nesten van vogels die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing.
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Nesten die niet het hele jaar door zijn beschermd in de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' worden de volgende soorten aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

- 5 Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Mitigatie

Negatieve effecten en daarmee een ontheffingsaanvraag kunnen worden voorkomen door vooraf gaand aan het project mitigerende (= verzachtende) maatregelen op te stellen en uit te voeren. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort.